

Date: 21st January-2026

**TASK-BASED LEARNING (TBL) УСУЛИДА ИНГЛИЗ ТИЛИНИ ЎҚИТИШ
САМАРАДОРЛИГИ**

Низомиддинова Юлдуз

Республика мусиқа ва санъат техникуми

Аннотация: Ушбу мақолада инглиз тилини ўқитишда замонавий методик йўналишлардан бири бўлган Task-Based Learning (TBL) усулининг назарий асослари, таълим жараёнидаги аҳамияти ва амалий самарадорлиги ёритилади. TBL усули ўқувчиларни реал ҳаётга яқин вазифалар (tasks) орқали тилни табиий муҳитда қўллашга йўналтиради. Мақолада TBLнинг асосий босқичлари (pre-task, task cycle, language focus), ўқувчи фаоллигини оширишдаги ўрни, speaking ва listening кўникмаларини ривожлантириш имкониятлари ҳамда баҳолаш мезонлари таҳлил қилинган. Шунингдек, TBL усулида учрайдиган муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари бўйича тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: Task-Based Learning, TBL, инглиз тили, коммуникатив ёндашув, вазифа, speaking, listening, интерактив таълим, флюэнси, компетенция.

Бугунги кунда инглиз тилини ўқитишда анъанавий грамматика-таржима усулидан ташқари, коммуникатив ва интерактив методлар кенг қўлланилмоқда. Сабаби, замонавий таълимнинг асосий мақсади фақат қоидаларни ўргатиш эмас, балки ўқувчининг тилдан реал ҳаётда эркин фойдаланиш қобилиятини шакллантиришдан иборатдир. Шу нуқтаи назардан, Task-Based Learning (TBL) усули инглиз тилини ўқитишда самарали ёндашув сифатида эътироф этилмоқда.

TBL усули ўқувчиларни тилни табиий ҳолда ишлатишга мажбур қилади, чунки дарс жараёнида ўқувчига аниқ вазифа (task) берилади ва у шу вазифани бажариш орқали тилни амалда қўллайди. Масалан, “меҳмонхонада хона брон қилиш”, “дўконда харид қилиш”, “интервьюга тайёргарлик кўриш” каби вазифалар орқали ўқувчи нутқий кўникмаларини ривожлантиради.

Task-Based Learning — бу инглиз тилини ўқитишда ўқувчиларни вазифаларни бажариш жараёнига жалб қилишга асосланган методик ёндашувдир. Бу ерда тил ўрганиш восита сифатида ишлайди, яъни ўқувчи тилни вазифани бажариш учун ишлатади.

Task (вазифа) деганда қуйидаги хусусиятларга эга фаолият тушунилади: реал ҳаётга яқин бўлади; ўқувчига аниқ мақсад қўяди; мулоқотни талаб қилади; натижага эришишга қаратилган бўлади.

Масалан: “Сиз туристсиз, Тошкент бўйича 1 кунлик саёҳат режасини тузинг.” “Дўстингиз билан келажакдаги касблар ҳақида суҳбат қилинг.” “Онлайн харид қилиш учун диалог тузинг.”

Date: 21st January-2026

TBL усулининг асосий мақсади — ўқувчиларда коммуникатив компетенцияни шакллантириш, яъни тилдан мулоқот воситаси сифатида фойдаланиш қobiliятини ривожлантиришдир.

TBLнинг вазифалари: ўқувчини фаол иштирокчига айлантириш; speaking ва listening кўникмаларини ривожлантириш; тилни контекстда ўргатиш; ўқувчида мустақил фикрлаш ва муаммо ечиш кўникмасини шакллантириш; грамматикани амалиётда табиий ўзлаштиришга ёрдам бериш.

TBL усули одатда 3 та асосий босқичда амалга оширилади:

Бу босқичда ўқитувчи: вазифанинг мавзусини тушунтиради; керакли сўз ва ибораларни (vocabulary) беради; намунавий мисол кўрсатади; ўқувчиларни вазифага тайёрлайди.

Масалан, “job interview” мавзусида: “strengths/weaknesses”, “experience”, “qualification” каби сўзлар ўргатилади.

Бу босқичда ўқувчилар вазифани амалга оширади: жуфтликда ёки гуруҳда ишлайди; мулоқот қилади; фикр алмашади; натижани тайёрлайди.

Task cycle одатда 3 қисмга бўлинади: Task – вазифани бажариш

1. Planning – натижани тайёрлаш
2. Report – натижани тақдим қилиш

Language focus (тил таҳлили ва мустаҳкамлаш) Бу босқичда ўқитувчи: ўқувчилар ишлатган грамматика ва ибораларни таҳлил қилади; хатоларни тўғрилайди; янги грамматик структураларни тушунтиради; қўшимча машқлар беради.

Бу босқичда грамматика “алоҳида қоида” эмас, балки вазифада қўлланган нутқ асосида ўрганилади.

Task-Based Learning усулининг самарадорлиги бир нечта жиҳатда кўринади:

TBLда ўқувчи пассив тингловчи эмас, балки вазифани бажарувчи иштирокчи бўлади. Бу эса: дарсга қизиқишни оширади, ўқувчини эркин гапиришга ундайди.

Вазифалар ҳаётий бўлгани учун ўқувчи: ишда, саёҳатда, онлайн мулоқотда инглиз тилидан фойдаланишга тайёр бўлади.

TBLда мулоқот асосий ўринда бўлади. Шу сабабли: speaking (гапириш), listening (эшитиш) кўникмалари тезроқ шаклланади.

Анъанавий усулда грамматика қоида сифатида ёдланса, TBLда у: вазифани бажариш жараёнида, нутқий эҳтиёж асосида ўзлаштирилади.

Вазифалар кўпинча муаммо ечишга қаратилган бўлади: режа тузиш, таққослаш, қарор қабул қилиш, фикр билдириш. Бу ўқувчининг ижодий ва мантиқий фикрлашини оширади.

TBLда баҳолаш фақат грамматикага эмас, қуйидаги мезонларга асосланади: вазифани тўлиқ бажариш (task completion); нутқнинг раволиги (fluency); тўғрилиқ (accuracy); луғат бойлиги (vocabulary range); талаффуз (pronunciation); гуруҳда ишлаш (interaction).

Date: 21st January-2026

Баҳолашда rubrics (баҳолаш жадвали)дан фойдаланиш самарали ҳисобланади.

TBL самарали бўлишига қарамай, айрим қийинчиликлар ҳам мавжуд: содда вазифалардан бошлаш, визуал материаллар қўллаш, тайёр иборалар (useful phrases) бериш.

Ечим: task вақтида тўхтатмаслик, language focus босқичида тўғрилаш.

Вақтни тўғри тақсимлаш қийинлиги

Ечим: вазифани қисқа ва аниқ қилиш, таймердан фойдаланиш.

Хулоса

Task-Based Learning (TBL) усули инглиз тилини ўқитишда замонавий, коммуникатив ва самарали метод ҳисобланади. У ўқувчиларни реал вазифалар орқали тилни амалда қўллашга ўргатади, speaking ва listening кўникмаларини ривожлантиради, грамматикани табиий ўзлаштиришга ёрдам беради. TBL усули ўқувчиларда мустақил фикрлаш, ижодкорлик ва жамоада ишлаш кўникмаларини ҳам шакллантиради. Шу сабабли инглиз тили таълимида TBL усулидан кенг фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

Фойдаланилган адабиётлар (намуна):

1. Nunan, D. – *Task-Based Language Teaching*
2. Willis, J. – *A Framework for Task-Based Learning*
3. Ellis, R. – *Task-Based Language Teaching and Learning*
4. Richards, J. C. – *Communicative Language Teaching Today*
5. Harmer, J. – *The Practice of English Language Teaching*

